

Древна Гърция

Древна Гърция е общо наименование на всички области от античното [Средиземноморие](#), обитавани от население, говорещо [старогръцки език](#) и наричащо себе си [елини](#). Древни елини обитават не само в територията на днешната държава [Гърция](#), но също и [Малоазийското](#) крайбрежие на [Егейско море](#) (в днешна [Турция](#)), [Кипър](#), [Сицилия](#) и южните части на [Апенинския полуостров](#), както и колонии по бреговете на Средиземно и [Черно море](#). Древно елински колонии по западното черноморско крайбрежие в днешните български територии са [Аполония Понтика](#) — днешен [Созопол](#), [Месемврия](#) — днешен [Несебър](#), [Одесос](#) — днешна [Варна](#) и др. Древните елини не винаги поддържат добри съседски отношения с [траките](#), както и с всички останали народи с които съжителстват, тъй като техните колонии представляват търговски центрове, а не военни постове.



Древна Гърция била съставена от стотици отделни градове държави. Някои били не по-големи от селца, докато други били големи градове като Спарта и Атина. Тези градове държави се наричат полиси. Законите, обичаите и владетелите им се различавали, а често някои полиси водили и войни помежду си, въпреки общия си гръцки произход. Заради нуждата от земи някои полиси колонизирали други части на Средиземноморието между VIII и VI в.пр. Хр. и така разширили територията на Древна Гърция.

География

Териториалното ядро е южната част на Балканския полуостров, а също и прилежащите към него острови и западното крайбрежие на Мала Азия.

На северозапад граничи с Илирия, на североизток — с Македония, на запад Йонийско море е миело бреговете на Древна Гърция, на изток-Егейско и Тракийско море. Включвала е три региона — Северна Гърция, Средна Гърция и Пелопонес. Северна Гърция се делила на западна (Впир) и източна (Тесалия) части. Средна Гърция е отделена от Северна с планините Тимфрест и Ета и се състояла от 10 области (от запада на изток): Акарнания, Етолия, Локрида Озолска, Дорида, Фокида, Локрида

Епикнемидска, Локрида Опунтска, Беотия, Мегарида и Атика. Пелопонес се съединявал с останалата част на Гърция с тесния (до 6 км) Коринтски проток.

Централната област на Пелопонес била Аркадия, като граничила на запад с Елида, на юг с Месения и Лакония, на север с Ахая, на изток с Арголида, Флиунтией и Сикионией; в крайния североизточен ъгъл на полуостров се намирала Коринтия. Островна Гърция имала няколко стотин острова (сред най-големите — Крит и Евбея), образуващи три големи архипелага — Цикладите на югозапад в Егейско море, Спорадите в източната и северна негови части и Йоническите острови в източната част на Йоническо море. Балканска Гърция е основно планинска страна (от север на юг я пресичат две разклонения на Динарския Алпи) с необичайно изрязана брегова линия и многочислени заливи (най-големите — Амбракийски, Коринтски, Месенски, Лаконски, Арголидски, Саронически, Малийски и Пагасейски).

Хронология

- ок. 1950-1550 пр. Хр. - разцвет на Минойската цивилизация
- ок. 1270–1120 пр. Хр. — Микенската цивилизация процъфтява.
- ок. 750-550 пр. Хр. — Гърците колонизират части от Италия и Африка.
- 560-510 пр. Хр. — Влиянието на Атина се засилва.
- 510 пр. Хр. Клистен — атински държавник, въвежда демокрацията в Атина.
- ок. 510-336 пр. Хр. — Сформира се Пелопонеският съюз, воден от Спарта.
- 499-494 пр. Хр. — Въстание срещу Персия на гърците в Йония.
- 490 пр. Хр. — Битката при Маратон.
- 480-479 пр. Хр. — Гърците отблъскват нашествието на персите при Саламин и

Платея.

- 477 пр. Хр. — Атина и Йония сключват Делоския съюз срещу Персия.
- 459 пр. Хр. — Спарта побеждава Атина в първата Пелопонеска война.
- 443-429 пр. Хр. — Перикъл властва в Атина.
- 431-404 пр. Хр. — Спарта побеждава във втората — Велика пелопонеска война.
- 378-371 пр. Хр. — Тива надминава Спарта като водеща сила в Гърция.
- 359-323 пр. Хр. — Управление на Филип II и сина му Александър Велики.

Полиси

Древна Гърция била съставена от стотици отделни градове държави. Някои били не по-големи от селца, докато други били големи градове като Спарта и Атина. Тези градове държави се наричат полиси. Законите, обичаите и владетелите им се различавали, а често някои полиси водили и войни помежду си, въпреки общия си гръцки произход. Заради нуждата от земи някои полиси колонизирали други части на Средиземноморието между VIII и VI век пр.н.е. разширявайки не

толкова територията на Древна Гърция, а разпространението на древногръцката култура и цивилизация в [античността](#) всред всички народи живели в близост до морските брегове на топлите морета.

Спарта

Животът в [Спарта](#) бил подчинен на строга дисциплина и изпълнен с лишения. Момчетата и момичетата се обучавали в боеве, издръжливост и спорт, а всички младежи били длъжни да постъпят във войската. След като помогнали на Атина да победи персите през 480 г.пр. Хр., спартанците я завладели в Пелопонеската война (431-404 г.пр. Хр.) и господствали над цяла Гърция. Спарта притежавала и най-могъщата войска в Европа. Живота на спартанците изцяло бил свързан с войната и били умели пълководци. Гръцките градове били опасани с крепостни стени, а само Спарта не била оградена, това показвало колко много спартанците разчитали на армията си.

Атина

От VI в.пр. Хр. Атина е управлявана от демократична система (от народа), в която гражданите имат право на глас. През V в.пр. Хр., благодарение на силния си флот, Атина владее морска империя в Егейско море и 250-хилядното ѝ население се радва на златен век на изкуството и културата. Атиняните ознаменуват победата си над персите, като построяват огромна крепост — Акропола. Партедонът (447-432 г.пр. Хр.), посветен на богинята Атина, е най-значимият храм в Акропола. Също така в града се развивало театралното изкуство и поезията. Атина имала и множество търговски колонии затова и градът се радвал на голямо богатство. Преди да създадат Александрия, Атина била столицата на науката.

Оикос

В древна Гърция **ойкосът** ([гр.](#) οἶκος) е бил домашната общност. Един вид селска къща, обхващаща фамилията собственик и робите работещи там. За голяма част от гръцкото население ойкосът е бил центъра на живота им. [Аристотел](#) описва ойкоса като най-малката част на гръцкия [полис](#) — с други думи най-малките единици на [държавата](#).

Микенска цивилизация

Микенците създават първата велика цивилизация на континенталната част на Древна Гърция (около 2700-1120 г.пр.н.е.) и са основоположниците на класическия период в Елада. Тези търговци и воители от бронзовата епоха от своя град Микена се разпростират по цялото Средиземно море. Смята се, че Златната маска изобразява [Агамемнон](#) — владетел от времето на легендарната [Троянска война](#). За първи път по това време микенците успели да обединят цяла Гърция. Умели държавници и смели

войни, този народ разполагал със сто хилядна армия (по Омирови изчисления) и тръгнал срещу богатата [Троя](#). От Омир и други митове се знае, че Троянската война започнала заради свадата между цар Менелай и троянския принц [Парис](#). Във войната вземат участие и много митични герои: [Диомед](#) — потомък на цар Минос, божественият [Ахил](#), Аякс Теламонид — равен по сила на Херкулес и много други. Цялата Троянска война е описана в произведението на Омир "[Илиада](#)".

Религия и митология

Древните гърци вярвали, че боговете и богините наблюдават обикновените смъртни от дворец в облаците над най-високата гръцка планина-снежният Олимп. По името на планината боговете били наричани олимпийски. Всяко божество от Пантеона имало определени задължения-Посейдон бил бог на морето, Атина-на мъдростта и изкуствата, Аполон-на музиката и поезията, Деметра-на посевите. Върховният бог бил Зевс-бог на небето и земята. Всеки гръцки град почитал определено божество за свой покровител. Например Атина разчитала на закрилата на богинята Атина.

Битката на титаните и боговете олимпийци

Гърците вярвали, че светът е населяван от великани, наречени титани. Техният владетел Кронос поглъщал децата си живи, за да не го свалят от трона. Синът му Зевс обаче се спасил, като майка му Рея дала на Кронос да погълне камък вместо детето. Зевс израснал скрит от Кронос. Когато възмъжал, той се опълчил на баща си и го свалил от трона. Тогава Кронос освободил и братята и сестрите на Зевс. Така започнала и битката между боговете и титаните. Титаните били доста по-едри и силни от боговете, на страната на боговете застанали циклопите — митични създания с едно око. Зевс освободил "хекантохейрите" - "сторъките" от място, наречено Тартар (разстоянието от земята до тартара е колкото от земята до небето). Те изковавали гръмотевици на Зевс и така боговете спечелили. Така след 10-годишна война титаните били заточени в дълбините на Земяното ядро и Зевс поставил сторъките за пазачи. На Земята господствали вече боговете олимпийци.

Гръцко-персийски войни

След [545 пр.н.е.](#) могъщата Персийска империя превзема гръцките градове в Йония — най-източните гръцки територии. Когато Атина се опитала да помогне на градовете (499-494 г. пр. Хр.), персите нахлуват в континентална Гърция, но са отблъснати при Маратон. 10 г. по-късно съюз между Атина, Спарта и др.гръцки градове спира друго персийско нашествие по вода и суша при град Саламин.